Herkko Sikkilä, lääkäri, Pohde
Jonna Hietajärvi, sairaanhoitaja, Pohde
Marjo Kontinaho, kätilösairaanhoitaja, Pohde
8.9.2025

KAA 2/2025 vp
Oulaskankaan sairaalassa tulee mahdollistaa ympärivuorokautinen perusterveydenhuollon päivystys

Tämän kansalaisaloitteen tavoitteena on muuttaa terveydenhuoltolakia siten, että lainsäädännöllä mahdollistetaan Oulaskankaan sairaalassa ympärivuorokautinen perusterveydenhuollon päivystys.

Esitämme terveydenhuoltolakia muutettavaksi siten, että lailla säädettävien ympärivuorokautisen perusterveydenhuollon päivystysten paikkakuntiin lisätään Oulainen (Oulaskangas). Tai vaihtoehtoisesti siten, että hyvinvointialueilla, joilla sijaitsee yliopistollinen sairaala, on oikeus järjestää oman harkintansa mukaan ympärivuorokautista perusterveydenhuollon päivystystä aluesairaalansa yhteydessä, mikäli väestön palvelutarve niin edellyttää.

Laaja maantieteellinen alue

Oulaskankaalle saavutaan yli 100 kilometrin säteeltä. Jos Oulaskankaan yöpäivystys lakkaa, matkaa Oulun seudun yhteispäivystykseen asukkailla tulee asuinpaikan mukaan jopa yli 200 km. Vertailun vuoksi Helsingistä Tampereelle on matkaa 180 km ja Helsingistä Turkuun 168 km.

Runsas väestönpohja

Oulaskankaan sairaalan vastuualueeseen kuuluu yli 120 000 asukasta. Alue on väkimäärältään suurempi kuin Kainuun, Keski-Pohjanmaan tai Itä-Uudenmaan hyvinvointialueet. Lisäksi Raahen alueen (23 000 asukasta) potilaiden hoito on osittain siirtynyt Oulaskankaalle Raahen yöpäivystyksen päätyttyä.

Palveluiden saavutettavuus ja yhdenvertaisuus

Ympärivuorokautinen perusterveydenhuollon päivystys on tarpeellinen palveluiden saatavuuden ja potilasturvallisuuden kannalta. Perusterveydenhuollon yöpäivystyksessä hoidetaan potilaita, joiden hoito ei voi odottaa seuraavaan arkipäivään, mutta ei vaadi yliopisto- tai keskussairaalatasoista hoitoa. Alueelliset aluesairaaloiden yhteydessä toimivat perusterveydenhuollon yöpäivystykset ovat tärkeä linkki toimivassa

terveydenhuoltoketjussa välimatkojen muodostuessa Pohjois-Suomessa pitkiksi.

Potilasturvallisuus

Potilasturvallisuus saattaa vaarantua Oulaskankaan perusterveydenhuollon yöpäivystyksen sulkeutuessa. Hoidon tarpeen arvioinnin ja hoidon aloituksen viivästyminen, ensihoidon tehtävämäärien lisääntyminen ja valmiustyhjiö, sekä Oulun seudun yhteispäivystyksen kapasiteetti hoitaa potilaita ovat merkittäviä potilasturvallisuutta uhkaavia tekijöitä.

Ympärivuorokautisten päivystyspalveluiden keskittyessä Pohjois-Pohjanmaalla Oulun yliopistolliseen sairaalan yhteispäivystykseen, seurauksena on käyntimäärien kasvu, joka voi aiheuttaen haasteita sekä henkilöstöresurssien, että tilojen riittävyyden suhteen. Uusi sairaala on tiloiltaan vanhaa pienempi, eikä sitä ole mitoitettu Oulun seudun potilaiden lisäksi kattamaan myös Oulaskankaan ja Raahen sairaalan potilaita.

Matkan pidentyessä yli 100km yhteen suuntaan Oulun yhteispäivystykseen ensihoidon tehtävät kestävät ajallisesti pidempään, vasteaika pidentyy ja voi syntyä tilanteita, joissa ensihoitoa ei ole kentällä saatavilla. Ensihoidon vasteaika on tärkeä tekijä aikakriittisissä hätätilanteissa, erityisesti sydänkohtauksissa, aivoverenkierronhäiriöissä ja vakavissa onnettomuuksissa. Jos Oulaisten ensihoitoyksikkö kuljettaa potilaan Oulun seudun yhteispäivystykseen (100km) tehtävä aika on noin 3 tuntia. Jos Pyhäjärven ensihoitoyksikkö kuljettaa potilaan Oulun seudun yhteispäivystykseen (200km), kyseinen ensihoitoyksikkö on poissa alueen valmiudesta noin 6 tunnin ajan. Aika sisältää alkutoimet tapahtumapaikalla, potilaan kuljetuksen ja luovutuksen, sekä paluun omalle asemapaikalle. Riskinä on, että alueella kriittisesti sairas potilas ei saa tarvitsemaansa apua riittävän ajoissa. Kenttäjohtaja pyrkii tasaamaan alueen ensihoitoyksiköiden sijoittelua, mutta jatkossa tämä tulee olemaan hyvin haastavaa tai mahdotonta yksiköiden ollessa entistä pidempään kiinni tehtävässään.

Matkojen pidentyessä ja lähimmän päivystyksen ollessa ruuhkainen, vaarana on, että osa sellaisista potilaista, jotka tarvitsisivat välitöntä hoitoa jättävät hakeutumatta avun piiriin tai hakeutuvat hoitoon viiveellä. Tästä voi aiheutua merkittäviä haittoja ja kustannusten nousua.

Yöajan potilasmäärät

Klo 22-08 välillä kirjataan Oulaskankaan päivystykseen keskimäärin 10 uutta potilasta. Näiden lisäksi ovat sairaanhoitajakäyntinä hoidetut potilaat ja lääkärin puhelut/konsultaatiot. Päivystykselle ominaisesti potilasmäärät vaihtelevat; kuluneen 2 viikon aikana yöllisiä käyntejä on yöstä riippuen 9-22 kpl. On huomioitava myös, että ennen klo 22 päivystykseen tulleiden potilaiden hoito on usein kesken tai aloittamatta, jolloin todellinen yöaikainen potilasmäärä on suurempi, usein noin 20-30, mutta jopa 40 potilasta yössä. Pelkästään yöaikana tulleiden uusien potilaiden laskeminen on harhaanjohtavaa. Jos päivystys loppuu kello 22 on päivystyksen oltava tyhjä klo 22. Tämä tarkoittaa sitä, että jo ennen päivystyksen sulkeutumista potilaita joudutaan ohjaamaan muualle, koska potilaita ei ehditä hoitaa loppuun ja ohjata jatkohoitopaikkaan ennen päivystyksen sulkeutumista. Näin on jo käynyt Raahen osalta. Raahen potilaita käännytetään jo alkuillasta Oulaskankaalle, koska heitä ei ehditä ennen päivystyksen sulkeutumista hoitaa. Osa Raahen potilaista ja kaikki Raahen alueen ensihoidon ja vuodeosastojen konsultaatiopuhelut ohjautuvat yöaikaan Oulaskankaan päivystykseen.

Henkilökunnan riittävyys ja kustannukset

Lääkärit ovat pitäneet Oulaskankaalla työskentelystä hyvien toimintatapojen ja -kulttuurin vuoksi. Jokaisessa vuorossa on ollut tarvittava määrä lääkäreitä, aina. Kun Oulaskankaalle on haettu palveluntarjoajaa hoitamaan virka-ajan ulkopuolista lääkäripäivystystä, on pääsääntöisesti saatu useita tarjouksia eri palveluntarjoajilta. Pois lukien yksi epäonnistunut kilpailutus, joka vaati muokkaamista. Tietääksemme yhtäkään vuoroa ei ole jäänyt täyttämättä sen vuoksi, ettei lääkäreitä olisi saatavilla. Lukuisissa muissakin päivystyksissä lääkärit tulevat ulkopuoliselta palveluntarjoajalta, eivätkä ole hyvinvointialueiden omia virkalääkäreitä. Mainittakoon näistä esimerkkeinä Kotka, Järvenpää, Jyväskylä, Porvoo, Riihimäki, Vaasa, Pietarsaari, Salo sekä useita muita päivystyksiä.

Henkilöstökustannukset Oulaskankaan perusterveydenhuollon yöpäivystyksen osalta ovat maltilliset (1 lääkäri, 3 sairaanhoitajaa ja 1

bioanalyytikko). Tähän asti Oulaskankaalla on ollut myös röntgenhoitaja yövuoroissa, mutta tämä on jäämässä pois 1.10.2025 alkaen. Pohteen mukaan Oulaskankaan sairaalan perusterveydenhuollon yöpäivystyksen lopettaminen ei tuo merkittäviä säästöjä. Pohteen hallinnolta on mahdollisuus pyytää kustannuslaskelmia. Huomionarvoista on ensihoidon- ja taksikulujen kasvaminen, muille hyvinvointialueille hoitoon hakeutuvien kustannukset Pohteelle (lähinnä Soite), sekä mahdollinen resurssin lisääminen Oulun seudun yhteispäivystykseen. Lisäkustannuksia tulee myös sisäministeriön hallinnonalan mm. poliisin osalta. Osan potilaiden hoito vaatii poliisin läsnäoloa tai kuljetuksen turvaamista.

Tällä hetkellä Oulaskankaan vuodeosastoille on voitu ottaa potilaita nopeammin jatkohoitoon Oulun yliopistollisen sairaalan erikoissairaanhoidon osastoilta. Potilaat vaativat vielä lääkärin seurantaa ja tarvittaessa lääkärin paikalle. Jos Oulaskankaalla ei ole yöpäivystystä, potilaita joudutaan pitämään pidempään erikoissairaanhoidon osastoilla. Tämä luo lisäkustannuksia ja hidastaa esimerkiksi sydänleikkauksiin pääsyä, kun alkuun vaadittavia osastopaikkoja ei vapaudu riittävän nopeasti.

Sairaanhoitajien ja lääkärin kokemus ja näkemys

Pidämme mahdottomana ajatuksena sitä, että Oulaskankaan perusterveydenhuollon yöpäivystys suljetaan. Näemme arjessamme päivittäin alueen potilaiden hoidon tarpeen. Terveydenhuoltoalan ammattilaisina tiedämme erilaisten hoitoa vaativien tapaturmien ja sairauksien onnistuneen hoidon aikaikkunat, sekä mitä näiden hoidon aloittamisen viivästyminen merkitsee. Yritämme tuoda esiin huolemme Oulun eteläisen ja Rannikon alueen ihmisten terveyden ja tasapuolisen kohtelun puolesta.

Huoli potilaiden oikeudenmukaisesta ja oikea-aikaisesta hoitoon pääsystä koskee koko Pohteen aluetta, jos lakimuutoksen myötä Oulun seudun yhteispäivystys on erikoissairaanhoidon lisäksi vastuussa koko laajan alueen perusterveydenhuollon yöaikaisesta päivystyksestä. Länsi-Pohjan keskussairaalan yhteispäivystyksen supistuessa uuden terveydenhuoltolain myötä, potilaita hakeutuu jatkossa myös Lapin hyvinvointialueelta Oulun

seudun yhteispäivystykseen, koska matka Ouluun on lyhyempi kuin Rovaniemelle. Oulun seudun yhteispäivystys vastaa koko Pohjois-Suomen kriittisesti sairaiden potilaiden hoidosta.

Syyskuun 2025 loppuun saakka Oulaskankaan perusterveydenhuollon virka-ajan ulkopuolista päivystystä järjestää Medimatkat oy. Medimatkojen ylilääkäri Geidi Rajaste on päivystänyt Oulaskankaalla kuluneen kevään, kesän ja syksyn aikana säännöllisesti. Hän ihmettelee yöpäivystyksen lakkauttamista näinkin kiireisessä päivystyksessä ja pitää mahdottomana sen toteutumista. Valitettavasti lääkäri Rajasteen lausunto ei ehdi liitteeksi materiaaliin.